

Közszégi dobszó

Hegyközcsatár, község hírlapja 2010. IV. Évf. Októberi szám

Szüreti bál volt Hegyközcsatárban

Szombaton szeptember 25-én már kora délelőtt kezdtek gyülekezni a hegyközcsatári kultúrházba az a tizenhat népviseletbe öltözött fiatal pár, akik majd hívogatni indultak Tóttelek, Siter, Hegyközpályi és Hegyközújlakra és Hegyközcsatárba, hogy szüreti bálba, mulatságba hívják a környező falvak lakosait. Az egész rendezvény szervezői a helyi RMDSZ szervezet a Polgármesteri hivatal és a helyi fiatalok, aki mindezt összefogta és irányította az Sztankovics Gyula kultúrreferens. Elmondása szerint a fiatalok nagy szeretettel jártak a már augusztus elején megkezdett táncpróbákra.

A hívogatást megelőzően Miklós Csaba Péter a hegyközcsatári Református Egyházközség lelkipásztora tartott Istentiszteletet és adta áldását az egész rendezvényre. „... Isten felkínálja nekünk a lelki békességet Krisztus által... ma ünnepelünk, szüreti bál van, adjunk hálát az Istennek, hogy hagyományainkat itt Hegyközcsatárban még ápolják, mert csak annak a nemzetnek van jövője, aki ismeri a múltját...” – mondta a lelkipásztor.

Az Istentiszteletet követően a szüreti bálosok a község központban egy népes közönség előtt bemutatták mindazt, amit elsajátítottak az elmúlt hetekben. A tizenhat népviseletbe öltözött párt Kurucz Anita tanította be, aki maga is tagja volt a táncsoportnak.

Sok helybéli lakos gyűlt össze a Polgármesteri Hivatal előtti térre, hogy megcsodálhassák a szépen kivitelezett és megtanult néptánc csokrot, amelyet hálájuk jeléül hatalmas tapssal jutalmaztak.

Vitályos Barna Hegyközcsatár polgármestere és helyettese Tóth Gyula akik a szüreti mulatság fővédnökei és szponzorai nagy meglepéssel fogadták és nézték végig a néptáncsoport műsorát.

A táncsoport legfiatalabb tagjai alig múltak hét évesek, de kitartóan táncoltak a náluk idősebb társaikkal.

A bemutatót követően Vitályos Barna polgármester, a helyi RMDSZ elnöke gratulált a fiataloknak a szép előadásért, majd a lelkes kis csapat a szépen feldíszített szekerekkel, elől csikós legénynyel, elindultak a környező falvakba hívogatni.

A táncsoport biztonságos felvonulását a hegyközcsatári rendőrőrs alkalmazottai gépkocsival biztosították.

Egy külön szekéren utazott a Hoffmann zenekar, akik az esti mulatságon is zenéltek és gondoskodtak a közönség szórakoztatásáról.

Egyes visszaemlékezések szerint a hegyközcsatári szüreti báloknak több évtizedes múltja van, nagyon kevés kivétellel szinte minden évben megünnepezték a szőlő betakarítását. Mivel maga a települést a dombos táj jellemzi, hiszen a falu is egy domboldalon helyezkedik el, így a lakosság többsége a múltban szőlőtermesztéssel foglalkozott, hatalmas szőlőhegyek jellemezték a falu környékét, talán innen is a település nevének a „hegyköz” előtagja

Hegyközcsatár szőlősgazdái mindig hívó emberek voltak a mai napig is azok, a szőlőtermesztésnek több évszázados múltjában a betakarított bõ termést mindig azzal köszönték meg az Úrnak, hogy népviseletbe öltözve fiatalok és idősek közösen egy egyházi szertartást követően zenés, reggelig tartó mulatságot tartottak.

Így történt ez ma is, nem akarták megszakítani ezt a szép hagyományt, mint azt a lelkipásztor is kihangsúlyozta „... mert csak annak a nemzetnek van jövője, aki ismeri a múltját”.

Jó érzés volt látni, azt az odafigyelést és szeretetet, amelyben részesítették a fiatal táncosokat minden faluban, ők ezt érezték is, még odaadóbban táncoltak és mutatták meg tehetségüket.

Már besötétedett, amikor visszaértek a hívogatásból Hegyközcsatárba, majd egy jó és finom vacsora elfogyasztása után, amelyet a polgármesteri hivatal munkatársai készítettek, megkezdődött az igazi szüreti bál. A kultúrotthon egy adott pillanatban már úgy nézett ki, hogy kicsinek bizonyul, örültek is a szervezők.

A még jobb ellátás érdekében az előtérben egy büfét alakítottak ki ahol minden megtalálható volt a jó ellátáshoz.

A jól sikerült szüreti bálnak reméljük folytatása is lesz jövőre.

ERDŐSÍTÉSI PROGRAM

Elfogadta a Vidékfejlesztési Minisztérium a mezőgazdasági területek első erdősítésére vonatkozó 221-es intézkedést, ennek értelmében, a mezőgazdasági művelésből kivonni szándékozott területek első erdősítésére a finanszírozási kéréseket az október elsejétől számított harminc napon belül be lehet nyújtani a megyei APIA-kirendeltségeknél.

Az erdészeti ültetvények létesítésére szánt támogatások összege a földrajzi területek függvényében változik. Míg a síkságon való erdősítésre 1900 euró, addig a dombvidékre 1650 euró, a hegyvidéki területek erdősítésére pedig 1550 euró jár.

Támogatást lehet igényelni a már meglévő ültetvények kiegészítési és karbantartási munkálataira, avagy területápolási költségekre. Ebben az esetben is a terület földrajzi elhelyezkedése a mérvadó. Az első évben a síkságokon található erdősített területekre 270 eurót, a dombvidékeken elterülő erdőkre 210 eurót, míg hegyvidéki erdők után 130 eurót lehet igényelni. Az összegek a második évben nagyobbak lesznek.

Ezenkívül az erdősítés miatti jövedelem kiesés fedezésére is lehet igényelni támogatást (a 15 éves időtartamra évenként 215 eurót).

„A vissza nem térítendő, erdőtelepítési jövedelempótló támogatásra azok a magánszemélyek vagy magánszemély-társulások jogosultak, akik az erdősítés előtt a földet művelték, illetve aki a támogatási kérelem benyújtásának évében munkaidejük legalább 25%-át mezőgazdasági tevékenységre fordítják és jövedelmük legalább szintén 25%-a igazoltan mezőgazdasági tevékenységből származik” – magyarázta Tánczos Barna mezőgazdasági államtitkár.

Elmondta, az intézkedés kizárólag olyan földterületek erdősítésére vonatkozik, amelyek azt megelőzően bizonyítottan mezőgazdasági művelés alatt álltak.

A területi, valamint az adminisztratív ellenőrzéseket a Mezőgazdasági és Intervenciók Kifizetési Ügynökség (APIA) szakemberei végzik majd, akik mindenekelőtt arra figyelnek, hogy a gazda által bejelentett adatok – az erdőtelepítéssel érintett terület ingatlan-nyilvántartási bizonyítványa és az ingatlan-nyilvántartási térkép kivonatos másolata, a körzeti erdőterv térképkivonata, az erdő javasolt rendeltetése, illetve a telepítés kezdésének és várható befejezésének tervezett időpontja – megfelelnek-e a valóságnak.

„Az intézkedés fő célja az ország erdővel borított területének, illetve az erdők környezetvédelmi, közjóléti és gazdasági szerepének növelése, a felszíni vizek védelme, valamint az erdészeti szektor fejlesztésével a vidéki foglalkoztatottság arányának feljavítása” – mondta Tánczos Barna, aki szerint a természet közeli erdők telepítésével a biodiverzitás gazdagítása, a vidéki táj természeti alkotórészeinek megóvása és a táj vonzerejének elősegítése is fontos szempont.

Az intézkedésről részletesebb útmutató a mezőgazdasági minisztérium honlapján, a www.madr.ro honlapon található.

A programban szándékozó résztvevők a szükséges dokumentációt a következő honlapról tölthetik le:

<http://www.apdrp.ro/content.aspx?item=2101&lang=RO>

Bővebb felvilágosításért forduljanak bizalommal a Polgármesteri Hivatal Mezőgazdasági osztály szakelőadója Illyés Sándorhoz.

A leadási határidő 2010 október 31

Október 31-ig igényelhető a szarvasmarha-támogatás

Október 31-ig tehetik le támogatási kéréseiket a Mezőgazdasági Intervenciós és Kifizetési Ügynökség (APIA) megyei/helyi kirendeltségeinél azok a szarvasmarhatartók – legyen szó fizikai vagy jogi személyekről –, akik az állattenyésztési szektor támogatását szolgáló, Közvetlen Nemzeti Kiegészítő Támogatásból (Plata Națională Directă Complementară) részesülni szeretnének – hívja fel az érintettek figyelmét Tánczos Barna Mezőgazdasági államtitkár sajtóirodája.

Ahhoz, hogy a gazda – az állományát korszerűsíteni és fejleszteni hivatott – kiírás feltételeinek megfeleljen az állomány létrehozásának pontos dátumától függően, a következő feltételeknek kell, hogy eleget tegyen:

1. A 2008. január 31. előtt létrehozott gazdaságok:

- a gazdaság létrehozásakor a tenyésztő legalább három szarvasmarhával rendelkezett
- a gazdaság létrehozásakor az állatok legkevesebb 6 hónaposak voltak
- a támogatási kérés benyújtásának idején a gazdaság szerepel az országos nyilvántartásban
- a gazdának nincs fennálló tartozása sem az állam, sem pedig a megyei hatóságok felé;

2. A 2008. február 1. és 2009. január 31. között létrehozott gazdaságok:

- 2009. január 31-én az állatállomány legalább három marhából állt
- az állatok legkevesebb 6 hónaposak voltak
- a támogatási kérés benyújtásának idején, a gazdaság szerepel az országos nyilvántartásban
- a gazdának nincs fennálló tartozása sem az állam, sem pedig a megyei hatóságok fele

3. A 2009. február 1. és 2010. január 31. között létrehozott gazdaságok:

- 2010. január 31-én az állatállomány legalább három marhából állt
- az állatok legkevesebb 6 hónaposak voltak
- a támogatási kérés benyújtásának idején, a gazdaság szerepel az országos nyilvántartásban
- a gazdának nincs fennálló tartozása sem az állam, sem pedig a megyei hatóságok fele

A támogatást igénylő gazdák az APIA kirendeltségeinél a következő dokumentumokat kell leadják:

- személyi igazolvány másolat,
- az állatok származását igazoló dokumentumok másolata,
- nyilatkozat arról, hogy az állatok, amelyekre a támogatást igénylik, az előző években (2008/2009-ben) nem voltak támogatásra jogosultak,
- nyilatkozat a szarvasmarha-állomány nagyságáról, figyelembe véve a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium frissített adatbázisát,
- nyilatkozat arról, hogy kérés leadásakor, a gazdának nincs fennálló tartozása sem az állam, sem pedig a megyei hatóságok fele,
- a 44/2008-as sürgősségi kormányrendelet értelmében, az állományokban bekövetkezett szerkezeti változásokat igazoló dokumentumok másolata.

Forrás: <http://www.szekelyhon.ro/szekely-vilag/oktober-31-ig-igenyelhető-a-szarvasmarha-támogatás>

Őszel a kertben

Október már az ősz ideje. Ha szerencsénk van, akkor az „öregasszonyok nyara” igen kellemes lesz, ha nem...

Mindenesetre az ősz a nyár befejezése és ez így van kertünkben is. Ideje körülnézni, hogy milyen munkálatok várnak ránk. Mint például a fa-, bokorültetés: kertünkben és házunk előtt is. Elvégre az még a mi portánkhoz tartozik – rendtartás végett -, ha közterület is.

Faültetés

Nem is olyan kis munka ez, mint gondolnánk. Mert ha azt akarjuk elérni, hogy például a gyümölcsfánk egészséges legyen és hamar hozzon sok termést, körültekintően kell előkészíteni az ültetését.

Természetesen ki kell választani a telepítésre szánt fajtát és azt is végig kell gondolni, hogy hol lenne igazán jó helye kertünkben.

Minden fás növény számára elég nagy és mély ültetőgödört készítsünk. Az ültetéshez október vége, november eleje az igazán ideális időpont, de már most készítsük elő.

Ássunk ki a fák számára 120x120 cm alapterületű és 70 cm mély, a cserjék részére pedig 60x60 cm alapterületű és 50 cm mély gödört. A feltalajt halmozzuk az egyik, az altalajt a másik oldalra, hogy a gödör betemetésekor a két földréteget megcserélhessük.

Minden idegen anyagot, gyökereket, követ, törmeléket távolítsunk el a földből. Ezután tegyünk a gödör aljába egy-másfél kiló vegyes műtrágyát vagy 15-20 kg érett istállótrágyát. A laza, homokos talajt éppen úgy, mint a nagyon kötött, agyagos földet tőzeg bekeverésével javíthatjuk meg.

Egy hét után a gödröket visszatemetjük, hogy a talaj megtömörödjön. Minél korábban ültetünk, annál több idő lesz ahhoz, hogy fák, bokrunk a fagyok beálltaig jól begyökeresedjenek.

Őszel ültessük...

Dió.

Hatalmas, terebélyes, sokszor 10 m-nél is magasabb fává fejlődik. Gyökérszete nagy távolságra behálózza a kert talaját, ezért nem a kisméretű házikertek fája. Ha helye van, akkor kellemes, árnyékot adó díszfa, amelynek termése nagy érték. Különösen nyirkos talajokon díszlik jól, ahol a talajvíz nem süllyed 2 m-nél mélyebbre.

Az oltott diófák nagy előnye, hogy gyorsabban fordulnak termőre. Felnőve sűrű, tömött koronát fejlesztenek és bőségesen teremnek.

Mandula

Közepes méretű, laza koronájú fa. Házikertben kerítés mellé, vagy a kert sarkába célszerű telepíteni, olyan helyre, ahol korán nyíló rózsaszín virágaiban gyönyörködhetünk. A mandula egyike a legigénytelenebb gyümölcsfajainknak, mert még a kavicsos, meszes, vékony rétegű talajokon is megél.

Mogyoró

Tövétől ágas, erőteljes növekedésű bokrot fejleszt, amely nyílt, napos fekvésbe, cserjesorként ültethető. A bokor kialakításához metszésre nincs szükség.

Gesztenye

Méretei óriásiak, mézskerülő. Sötét, fényes leveleivel, arányos koronájával és szúrós, gömb alakú terméseivel dekoratív eleme a nagyobb kerteknek.

Cseresznye

A legtöbb fajta széles, nagy, terebélyes koronát nevel. Rengeteg lombja széles körben beárnyékolja környezetét, ezért nyílt, szellős helyre való. Inkább a ház elé ültessük, ahol nyári árnyékhatását is élvezhetjük. Minthogy a cseresznyeszüret nagyon lassú munka, alacsony törzsű fákat neveljünk.

Meggy

Valamivel kisebb fává fejlődik, mint rokona a cseresznye. Tavaszi virágpompája olyan szép, hogy a kertben egyedülálló fának is ajánlható.

Kajszi

A gyümölcsöskertek fája. A közepes törzsű kajszibarackfák laza, idősebb korban szétterülő, gömb alakú koronát nevelnek. Árnyékhatásuk nem túlságosan nagy. Házikertekben alacsony törzsű kajszifákat neveljünk, mert ezekről a termést gyorsan le kell szüretelni

Szilva

A házikertek értékes gyümölcsfája. Bárhol megtermelhető, de ősi adottságai következtében elsősorban a nyirkos talajokat kedveli. A gyümölcsöskertekbe különösen a ringlőfélék valók; ezek tápanyagban gazdag, meleg, de jó vízgazdálkodású talajokat igényelnek.

Őszibarack

Az őszibarack sok meleget és napfényt igényel, ezért ne ültessük a ház mögé, vagy magas fák alá.

ŐSZI TALAJMUNKÁK

A gyümölcsösök talajának alapmunkája az őszi ásás. Lehetőleg a kert teljes területét ássuk fel, ne csak a fák környékét.

Különösen csapadékos nyáron még a máskor gyommentes kertekben is felütik fejüket a gyomok, és milliószámra érlelik, szórják szét magvaikat. Szükséges tehát ősszel a gyomokat kiszedni, összegyűjteni és elégetni, nehogy a talajba kerülő magok a következő évben további kellemetlenségeket okozzanak.

A növényi maradványok jelentős része fertőzött valamilyen gombás betegséggel; szedjük tehát össze a bab, az uborka, a dinnye, a paradicsom, a paprika, az egynyári virágok stb. szárát, és ezeket égessük el. Nem felesleges a gyümölcsfák lehullott lombjának elégetése sem!

A gyümölcsösök talajának alapmunkája az őszi ásás. Lehetőleg a kert teljes területét ássuk fel, ne csak a fák környékét. Ügyeljünk arra, hogy az esetleg túl magasan elhelyezkedő gyökérágakat az ásással ne sértsük meg.

Az őszi ásás: a nagyobb kerteket érdemes fogattal vagy traktorral felszántani. Szerencsére egyre szaporodnak az önjáró, motoros talajművelő gépek is. A házi- és háztáji kertek őszi talajmunkáinak azonban még mindig legáltalánosabb eszköze az ásó.

Az ásás egyik célja az, hogy a talajt fellazítsa, és ezzel alkalmassá tegye az őszi, téli csapadék felvételére. A felásott talajban tárolt víz biztosítja a növények tavaszi és nyár eleji egyenletes, erőteljes növekedését.

Az ásás másik célja a porhanyós, aprómorzsás talajszerkezet kialakítása. Az ásáskor kiemelt talajszeleteket a levegő átjárja, a rögöket a tél fagya felbontja, így a növények számára a legkedvezőbb talajösszetétel alakul ki.

Az ásás harmadik célja, hogy a talaj felszínén és felső rétegében levő szerves anyagokat leforgassa és a talajra kiszórt trágyaanyagokat abba a mélységbe juttassa, ahol a növények gyökerei helyezkednek el.

E célok elérése érdekében ősszel minél mélyebben, hantosan ássunk. A rögöket - elmentésben a tavaszi ásással - nem szabad elegyengetni.

Tallózta Tóth Zs.

KERTI NAPLÓ

Továbbra is vethetünk még spenótot és sóskát.

A hagymát ha még nem tettük szedjük fel és ritka szövésű zsákokban vagy vékony rétegben kiterítve levegős helyen az 1-2 C-ot minél jobban megközelítve tároljuk.

A sárgarépa és petrezselyem gyökereit a hónap végén szedhetjük fel. Pincében homokba rétegezve lehet a legjobban tárolni. Ha nincs pincénk és nincs drótféreg és cserebogárpajor a kertben (a krumplink nem volt rágott) elvermelhetjük gödörbe vagy prizmába. A közepén legyen szellőző és egérméreg (ha nincs macskánk). Ha elég nagy, az alján is vezessünk végig egy szellőzőrácsot.

A pasztinák(peszternák) átlagos teleken áttelel földben is.

Ha fagy várható gyorsan letakarva fóliával még megmenthető a paprika, paradicsom, zöldbab, tökfélék.

A besztercei szilva a legalkalmasabb a lekvárfőzésre és aszalásra.

Lekvárnak cukor nélkül kb. 6 órán keresztül sűrűsödésig főzve lesz a legjobb. Még forrón rakjuk üvegbe és tetejére egy kis pálinkát meggyújtva majd gyorsan lezárva sokáig tárolható lesz.

Amennyiben szükséges szüret után se hagyjuk magukra az alma- és körtefákat. Még permetezhetünk varasodás és kaliforniai pajzstetű ellen. A permetezőszerbe tegyünk bór tartalmú levéltrágyát. Ez növeli a termés mennyiségét. A bört csonthéjasoknak és bogyósoknak is adhatjuk. Ilyenkor adva ugyanúgy hasznosul, mint virágzaskor.

Adhatópl. Damisol, Fitohorm, Phosynbortrac.

Az őszibarack levélhullása elkezdődött, kaput nyitva az ágelhalás betegségek rügyalapi fertőzésének. Hosszú és biztos védelmet nyújtanak a réztartalmú szerek, melyek közül elsősorban a Champion vagy a Cuproxat emelhető ki. Ugyanezeket és a Topsint vagy Fundazolt is használjuk a beteg ágrészek levágása után más csonthéjasokon.

A díófa metszésének ez a legkedvezőbb időszak, mert tavasszal nagyon könnyezik. Persze ha most elmarad, a tavaszi metszés sem árt meg neki túlságosan.

Ha még nem metszettük meg a ribizlibokrokat most tegyük meg. Irtsuk ki a ribiszkelepke hernyóit. Ritkítsuk az elsűrűsödött, előregedett bokrokat. Nézzük át fáinkat, hogy nem látunk-e a törzsük mellett fűrészporszerű anyagot. A fában élősködő hernyók okozzák ezt. Kicsit megkaparva és dróttal benyúlva elpusztíthatjuk őket.

Most még lemetszhetjük az elszáradt moniliás meggyágakat, ha eddig nem tettük. Lombhullás után már nehezebb észrevenni ezeket.

Szabadföldbe vethető a díszmák, szarkaláb, körömvirág magja, ezek a téli hidegre nem érzékenyek és tavasszal így hamarabb virágoznak.

Cserépbe ültethetjük a jácintot, nárciszt, tulipánt, krókuszt és a többi apróhagymást. 1/3 részük álljon ki a földből. Ezután 2 hónapig 8-10 C-on tartsuk, begyökeresedésig.

Utána hajtathatjuk.

Ha fagy várható vigyük be a szobanövényeket, fagyérzékeny áttelelő balkonnövényeket, de előtte nézzük meg, hogy nem fertőzöttek-e pajzstetűvel, gyapjastetűvel, takácsatkával. ha igen permetezzük le, mossuk le káliszappannal. A krizantémot bimbózzuk le, fedjük le fóliával vagy cserepezzük be, és vigyük be fagyveszély esetén.

Zsilinszky Pál okl. kertészmérnök
webkert.hu

AZ ARADI 13 - AK UTOLSÓ NAPJAI

1849. augusztus 13-án Világosnál a magyarok az orosz csapatok előtt letették a fegyvert. A tábornokok úgy hitték, hogy az oroszok megvédelmezzék őket a vérszomjas Haynautól, de csalódnuk kellett. Augusztus 22-én az oroszok elvették fegyvereiket, majd másnap átadták őket az osztrákoknak. Augusztus 25-én érkeztek Aradra, s még aznap megkezdődtek a kihallgatások. Mindegyikük két kihallgatáson vett részt, s ezt követően lehetőségük nyílt írásban utólagos beadványt intézni a hadbírósnak.

Eközben augusztus 27-én az igazságügy miniszter, Schmerling a minisztertanács elé terjesztette az ítéletekkel kapcsolatos elképzeléseket. Bár mérsékeltebb volt, mint Haynau, emberségről még sincs szó: "A legnehezebb kérdés, hogy a törvények teljes szigorával, halálbüntetéssel kell-e sújtani minden vizsgálat alá kerülőt, vagy pedig halálbüntetés helyett másfajta büntetést kelljen-e elszenvedniük a kevésbé vétkeseknek. Erre vonatkozólag általánosságban ki lehetne mondani, hogy a legvétkesebbnek a törvények szerint kell lakolniuk, a kevésbé vétkesek esetében pedig báró Haynau tábornakszernagyra kell bízni, hogy másfajta büntetést szabjon ki rájuk."

A minisztertanács elfogadta Schmerling javaslatát, csak Bach belügyminiszter toldotta meg azzal, hogy Haynaut megfelelő hatalommal kell felruházni ahhoz, hogy a büntetéseket gyorsan végre tudja hajtani. Bár Ferenc József augusztus 29-i legfelsőbb kézírata Haynaut arra kötelezte, hogy "... a halálbüntetést csak a legbűnösebb és legveszedelmesebb egyéneken hajtsák végre ...", de a halálbüntetés tényéről csak utólagosan kellett jelentést tennie az uralkodónak. Schmerling ugyan némi erőtlenséget tett arra, hogy elérje: Haynau csak a halálos ítéletek bécsi megerősítése után hajthassa végre az ítéleteket. Schwarzenberg miniszterelnök, Bach és Haynau azonban megakadályozták a királyi kézirat mérséklését. Eközben Haynau - a komáromi várvédőkkel történő egyezkedés közepette - Ernstől, a vértanúk perének tárgyalásvezető hadbírájától megkapta az ítéletek megerősítését.

A "bresciai hiéna" azonban még vár, október 2-án rendelkezik csak a kivégzés módozatairól. Október 6-ára, Latour halálának évfordulójára tűzte ki a kivégzéseket. Az aradi foglyok még reménykedtek, október 4-e, az uralkodó névnapja, lehet, hogy amnesztiát hirdet. De minden remény szertefoszlott ezen a napon, mert amnesztia helyett Haynau végzése érkezett meg. Másnap reggel hét órakor Ernst hadbíró felsorakoztatta a tábormokokat, s kihirdette az ítéleteket. Ezután megbilincseltek a tábormokokat, majd visszavezették őket a cellájukba, megtagadva tőlük azt a kérést, hogy együtt tölthessék az utolsó napot.

Október 6-án hajnali kettő és három óra között a papok felkeresik a halálráítélteket. Aulich Lajos Horatius verseit olvasgatta, Török Ignác Vauban várépítésről szóló könyvét bújta, Láhner György fuvoláján játszott, Dessewffy Arisztid még aludt.

Többen még utolsó soraikat vetették papírra búcsúlevelükben. Fél hatkor először a golyó általi halálra ítélteteket - Schweidel Józsefet, Kiss Ernőt, Dessewffy Arisztidet és Lázár Vilmost - vezették a kirendelt katonaság közé. 12 katona állt fel velük szemben töltött fegyverrel, majd midőn a parancsnokuk kardjával intett, a lövések eldördültek, Kiss Ernő kivételével mindhároman élettelenül buktak a földre. Kiss Ernőt csak a vállán érte a lövés, ezért három katona közvetlenül elé állt, s leadták a halálos lövést Kiss Ernőre is.

Ezután következtek az akasztófára ítélt tábormokok a következő sorrendben: Poeltenberg Ernő, Török Ignác, Lahner György, Knezich Károly, Nagy-Sándor József, Leiningen-Westerburg Károly, Aulich Lajos, Damjanich János és Vécsey Károly. Ez utóbbi vértanú büntetését - saját apja közbenjárásának köszönhetően - súlyosbították, mégpedig azzal, hogy őt akasztották fel utolsónak, vagyis végig kellett néznie társai kivégzését. Sorra búcsúztak el egymástól, Vécseynek már nem volt kitől búcsút vennie, ő Damjanich holttestéhez lépett, és bár nem szívlelték egymást, most megcsókolta Damjanich kezét.

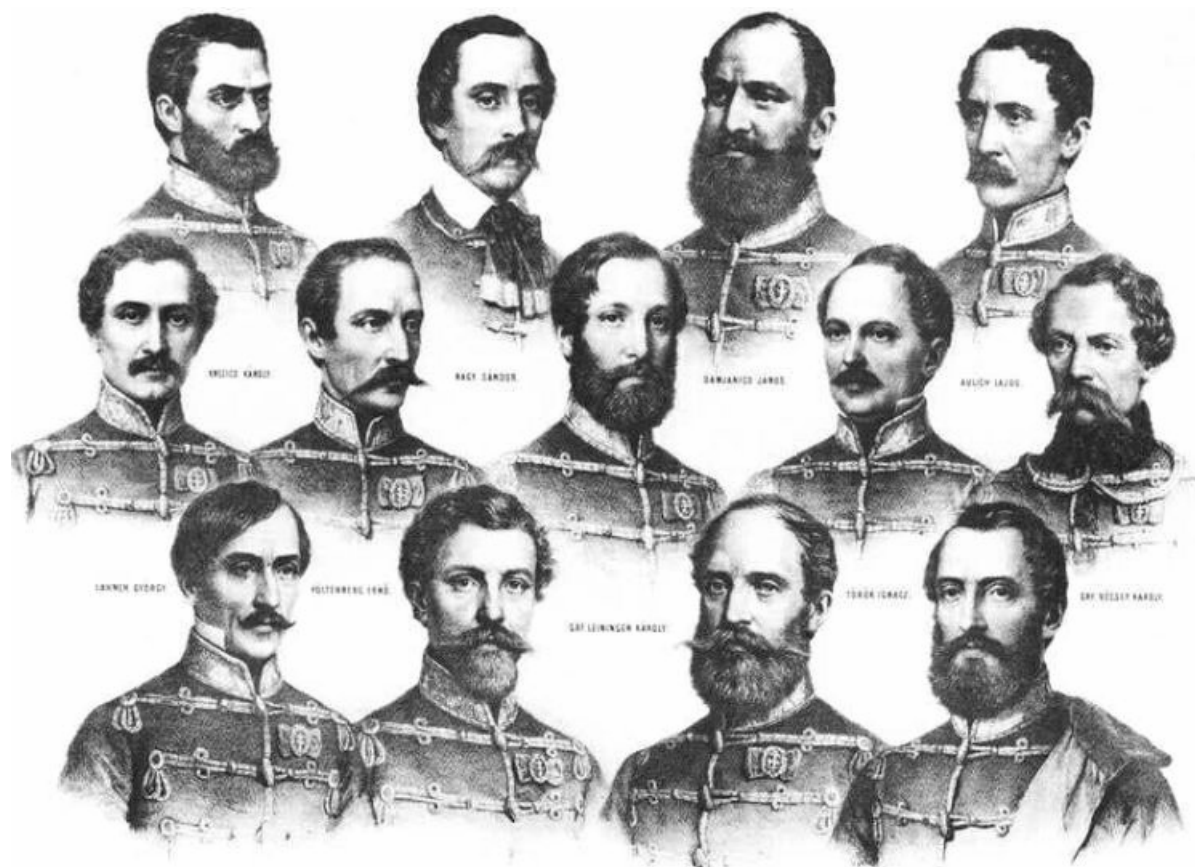
A kivégzést követően az elítélteket elrettentésül közszemlére tették ki, majd este az agyonlőtteteket a sáncárokban, a felakasztottakat a vesztőhelyen temették el. Mivel a kivégzettek ruhái a hóhért illették, ezért a felakasztottakat levetkőztetve helyezték hol a bitófa elé, hol mögé, majd melléjük döntötték az akasztófa oszlopokat is.

Forrás:

Az aradi vértanúk I-II. Szépirodalmi K. Bp. 1979.

A magyar történelem nagy alakjai Reflektor K.

Az aradi vértanúk utolsó mondatai

Vécsey Károly - Isten adta a szívet, lelket nekem, amely népem és hazám szolgálatáért lán-golt.

Török Ignác - Nemsokára Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csu-pán, de tudom, hogy mindig csak Őt szolgáltam.

Schweidel József - A mai világ a sátán világa, ahol a becsületért bitó, az árulásért hatalom jár. Csak egy igazi forradalom, a világ új forradalmi embersége söpörheti el ezt az átkozott, meghasonlott világot.

Poeltenberg Ernő - Minket az ellenség dühös bossúja juttatott ide.

Nagy-Sándor József - De rettenetes volna most az elmúlásra gondolni, ha semmit sem tet-tem volna az életemben! Alázatosan borulok Istenem elé, hogy hőssé, igaz emberré, jó kato-nává tett.

Leiningen-Westerburg Károly - A világ feleszmél majd, ha látja a hóhérok munkáját.

Lázár Vilmos - Ki tehet arról, hogy ilyen a magyar sorsa? Krisztus keresztje tövében érett apostollá az apostolok lelke, és bitófák tövében kell forradalmárrá érni a magyar lelkeknek.

Láhner György - Krisztus keresztje és a bitófa oly rokon! És az isteni áldozat mellett oly tör-pe az én áldozatom!

Knézich Károly - Milyen különös, hogy Haynau bíró is keresztény és én is az vagyok. Csak az ördög keverhette így össze a kártyákat.

Kiss Ernő - Istenem, az újkor ifjúsága egész ember lesz-e? Árpádok dicső szentjei, virrassza-tok a magyar ifjúság felett, hogy Krisztusé legyen a szívük és a hazáé az életük.

Desseffy Arisztid - Tegnap hősök kelletttek, ma mártírok... Így parancsolja ezt hazám szolgálata.

Damjanich János - Legyőztük a halált, mert bármikor készek voltunk elviselni azt.

Aulich Lajos - Szolgáltam, szolgáltam, mindig csak szolgáltam. És halálommal is szolgál-ni fogok. Forrón szeretett magyar népem és hazám, tudom, megértik ezt a szolgálatot.

Az 1956-os magyar forradalom visszhangja Erdélyben (részlet)

Az 1956-os magyar forradalom nemzeti történelmünknek az az eseménye, amely Magyarországot egész évszázadunkban a legnagyobb világpolitikai szerephez juttatta.

Történetéhez szervesen hozzátartozik az az együttérzés is, amely révén az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai magyarság kifejezte teljes azonosulását a magyar forradalom eszméivel. 1956 októbere, novembere így vált az erdélyi magyarság számára is a kommunista diktatúrával való szembenállás, a szabadság eszméiért való kiállás igazi mércéjévé.

Romániában, az erdélyi magyarság körében a magyarországihoz hasonló forradalmi megmozdulásokra, fegyveres harcokra nem került sor. Az itteni magyarság viszont ideig-óráig visszanyerte önbizalmát, s reménykedett a totalitárius diktatúra megszüntetésében, a kötelező beszolgáltatások eltörlésében, a házkutatások, megtorló intézkedések, deportálások felszámolásában. Mindezt a szocializmus keretei között képzelte el. Még mindig hitt "az emberarcú szocializmusban".

Értelmiségiek, egyetemisták, kétkezi munkások, földművesek fejezték ki együttérzésüket a magyar forradalom eszméivel, mindazokkal, akik fegyverrel a kezükben harcoltak a "tigris karmaiba esett" (Illyés Gyula találó megállapítása) Magyarország felszabadításáért.

Négy, 16–17 éves baróti gimnáziumi tanuló megkísérelt átszökni a román-magyar határon, hogy fegyverrel a kezükben harcoljanak a magyar forradalom védelmében. Ketten sikeresen átjutottak a zöldhatáron, november 7-e után — 1957 elején — azonban a magyar hatóságok visszatoloncolták őket Romániába, nehéz börtönöveket szenvedtek. Másokat határátelési kísérlet közben tartóztattak le.

A legfelsőbb román párt- és államvezetés attól tartott, hogy a forradalmi eszmék átterjednek Romániába is, s ezáltal hasonló megmozdulásokra kerül sor. 1956. október 24-én délben már ülésezett a Román Munkáspárt Központi Vezetősége. A legszigorúbb intézkedéseket, totális cenzúrát vezettek be, hogy a forradalmi eszmék terjedését megakadályozzák. Növelték a határőrség létszámát, elrendelték a gyorshadtestek riadókézsültségét. A szolidarizáló megmozdulások megakadályozására diverziós céllal ismét felmelegítették "Erdély elrablásának" jól bevált híresztelését.

A Balkán "Machiavellijének" tartott Gheorghiu-Dej vezette román kommunista diktatúra számára a magyar forradalom vérbefojtása kiváló ürügyet jelentett az "ellenforradalmár-gyanús" kisebbségi értelmiségi elittel való leszámolásra. Innen már nyílegyenes út vezetett az önálló intézmény- és iskolahálózat elszorvasztásához, 1959 februárjában a Bolyai Tudományegyetem felszámolásához. Szabédi László költő, Csendes Zoltán prorektor öngyilkosságukkal tiltakoztak az önálló magyar egyetem megszüntetése ellen.

1956 erdélyi visszhangjának megírásánál feltétlenül hangsúlyoznunk kell, hogy igen gyakran szerény próbálkozásokat nagyítottak fel óriásivá, hogy ártatlan emberek százait zárták börtönbe. Az erdélyi magyarságot elsősorban értelmiségében sújtotta a kommunista diktatúra retorziója. A "Szoboszlai-perben" 11 személyt ítélték halálra, közülük tízet kivégeztek, az "érmihályfalvi-csoport" 31 elítélte közül a szamosújvári börtön kivégző helyén kettőnek oltották ki az életét. 1959-ben ugyancsak Szamosújváron végezték ki Sziogyártó Domokost. Sajnos, a statisztika nem pontos: utólag nagyon nehéz eldönteni, hogy Zsilaván, a romániai gulágokon hány magyart végeztek ki. Mintegy 60-ra tehető azok száma, akik a börtönbeli kínzások nyomán veszítették életüket.

1959. február 16-án kezdődött a "Varró-csapat" (Lakó Elemér, Vastag Lajos II. éves történész hallgató, Péterffy Irén III. éves magyar szakos hallgató és Páll Lajos III. éves képzőművész hallgató) perének tárgyalása.

TÓFALVI ZOLTÁN

Az 1956-os forradalom a községünket sem kerülte el, hiszen koncepciók perbe fogták és elítélték Petri József ifjú gimnazistát, valamint az értarcsai születésű, de Hegyközcsatárban több mint 40 évet szolgáló nt. Kovács Károly lelkipásztort, akkori teológus hallgatót, megverték és megkínózták a Securitate pincéiben.